

Heb je even? **Ik wil ook wat zeggen!**

Handige tips voor communicatie.
Er is zoveel mogelijk!

Voorwoord

Over 'Heb je even?'

Dit boekje is voortgekomen uit een werkgroep Communicatie van de Tylytschool Rotterdam. We hebben een boekje gemaakt met tips voor communicatie die geen of weinig tijd kosten, maar wel leuk zijn! Het boekje is speciaal voor ouders en verzorgers van ieder kind. Maar ook leuk voor oma's, opa's, PBG'ers en zelfs de juffen en meesters van de klas.

We hebben geprobeerd om de belevingswereld van kinderen te vatten in 16 onderwerpen. Op iedere bladzijde kun je aan de gang met tips, woorden die bij het onderwerp horen (voor kinderen tot 2 jaar en 6 maanden), voorbeelden die je kunt zeggen en informatie over taal en eten&drinken.

De werkgroep wil meegeven dat je met 'Heb je even?' vertrouwen mag hebben dat communicatie niet moeilijk is, altijd succesvol kan zijn en dat je het altijd goed kunt doen. Van die wetenschap moet iedereen toch blij worden?

We realiseren ons dat we verre van volledig zijn, maar hopen hiermee jullie een zetje in de goede richting te geven.

Veel plezier met 'Heb je even?'

Carla van Oostendorp - Erica Duiser
Logopedisten Tylytschool Rotterdam

Er is **zoveel**
mogelijk

KMD

inhouds
opgave

Opstaan 06 **Aankleden 08**
Ontbijten 10 **Tandenpoetsen 12**
Verkeer 14 **Vertellen over school 16**
Boodschappen doen 18 **School 20**
In huis 22 **Thuis 24** Avondeten 26
Badkamer 28 Ziekenhuis 30
Uitstapjes (1) 32 **Uitstapjes (2) 34**
Vrije tijd 36 Eten in het weekend (1) 38
Eten in het weekend (2) 40
Notities 42 **Handig! 44**
Nawoord 46

Opstaan

Tips

- Geef je kind een dagrooster voorzien van foto's of voorwerpen. Je kunt met je kind bespreken wat er vandaag gaat gebeuren.
.....
- Gebruik een spiegel om picto's op te plakken als de spraakcomputer er niet is.
.....
- Doe een verstop-spel (van knuffels of pyjama) onder de dekens of een kiekeboe-spel.
.....
- Luister naar geluiden (wekker, muziekdosje, klepje van de billendoekjes enz.). Waar komt het geluid vandaan?

Woordenlijst

Slaapkamer, bed, liggen, buik, rug, deken/dekbed, kussen, pyjama, pantoffel, sloffen, slapen, goeiemorgen, lamp, licht, wakker, opstaan.

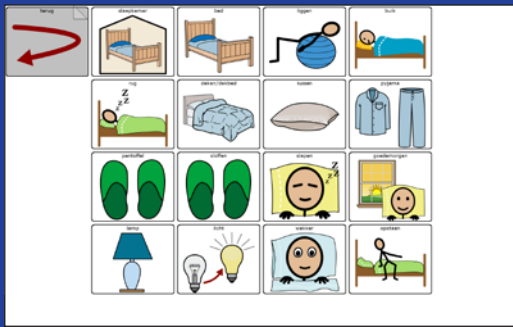
Voorbeelden

- Benoemen: is het een schooldag/ weekend.
.....
- Wie is er vandaag (PGB of juf op school, chauffeur, enz.).
.....
- Tijdsbesef: het is vandaag... (noem de dag + kleur). Het is ochtend, middag, avond.
.....
- Liedje: de eerste dag van de week.

Theorie

Communicatie (taal) bestaat uit: vorm, inhoud en gebruik. Inhoud is alles wat een kind meemaakt en wat we daarbij vertellen. Dus... praat altijd tegen je kind over wat er nu te zien is, wat er nu gebeurt. Dit is heel belangrijk, het is de basis van de communicatie van je kind.

Bladenset

Opstaan

Aankleden

Tips

- Koppel aan de weekdag de kleur
Maandag = rood
Dinsdag = oranje
Woensdag = geel
Donderdag = groen
Vrijdag = blauw
Zaterdag = roze
Zondag = paars
- Doe je kind een kledingstuk aan met de kleur van de dag.
- Doe een balanceerspel met bijvoorbeeld een bolletje sokken op je hoofd, of schouders, enz. (woordenschat lichaamsschema en kleding)

Woordenlijst

*Hemd, onderbroek, blouse, trui,
t-shirt, broek, jurk, sok, riem, jas, rits,
aan, uit, groot, klein, mooi, lelijk,
zacht, spiegel, eerst, arm, hand, vinger,
nagel, buik, billen, knie, been, voet,
teen, duim, hoofd, gezicht, haar, neus,
mond, oog, oor, wang, kin, nek.*

Voorbeelden

- Benoem lichaamsdelen.
- Liedje: hoofd, schouders, enz. / dit zijn mijn wangen...
- YouTube Zandkasteel: dit is mijn lijf.
- Benoem kledingstukken, kleuren, lang of kort, dik enz.

Theorie

Communicatie (taal) bestaat uit: vorm, inhoud en gebruik. Vorm is de manier waarop je iets duidelijk maakt. Dit kan door gesproken taal, geschreven taal, gebaren, picto's, foto's of voorwerpen. Bij vorm horen ook vervoegingen zoals: boer, boeren, boerin, en ook zinslengte (éénwoord zinnen, tweewoord zinnen, driewoord zinnen, meerwoordzinnen) en verhaalopbouw.

Ontbijten

Tips

- Eten moet gezellig zijn!
.....
- Laat je kind kiezen uit bijvoorbeeld twee ontbijt-opties (maak er foto's van).
.....
- Maak een placemat met de opties.
.....
- Maak een eenvoudig dagritme-overzicht voor je kind.
.....
- Bespreek het dagritmeschema van je gezinsleden met bijvoorbeeld voorwerpen, foto's, picto's of woorden.

Woordenlijst

Beker, bord, mes, vork, brood, boter, kaas, worst, eten, honger, dorst, ontbijt, drinken, delen, verdelen, knoeien, lekker, vies, fruitsap, sap, mond, proeven, bijten, koffie, thee, melk, suiker, zitten, voorzichtig, blazen, warm/ heet, boos, likken, laatste, eerste, keuken, meer, nog meer, veel, weinig, kiezen, vol.

10

Theorie

Communicatie (taal) bestaat uit: vorm, inhoud en gebruik. Gebruik is de functie van taal. Daarmee kun je aandacht op jezelf vestigen, wensen kenbaar maken, informatie geven, informatie vragen, weigeren, sociale routines en opmerkingen maken in het hier en nu.

Voorbeelden

- Liedje: smakelijk eten.
.....
- Maak een vormen-placemat met een vork, lepel, bord zodat je de echte voorwerpen kunt inpuzzelen.
.....
- Tijdsbesef: het is ochtend, we gaan naar school/ werken, vanmiddag komen we thuis en vanavond gaan we eten en naar bed.

Tandenpoetsen

Tips

- Zet je kind voor een spiegel. Met z'n allen tegelijk tandenpoetsen motiveert!
.....
- Als je kind veel reactie geeft bij het tandenpoetsen, start dan met stevige druk met een warme washand op de mond.
.....
- 1 x per dag alles poetsen is, als het niet anders kan, ook voldoende, eventueel bovengebijt en ondergebijt verdelen over de dag.
.....
- Bouw het poetsen rustig op.

Woordenlijst

Kijken, spiegel, mond, tanden, lip, tong, wang, tandenborstel, poetsen, badkamer, koud, warm, water, nat, washandje, schoon, handdoek, afdrogen/ drogen.

Voorbeelden

- Het kan helpen als je kind elke poetsbeurt hetzelfde kan verwachten. Zet alles klaar: de tandenborstel, het bekertje en de tandpasta, een doekje voor het gezicht en een leuke beloning voor als het poetsen klaar is (bellenblaas of een waterspeeltje). Je kind ziet wanneer het poetsen klaar is en wat er dan komt.

12

Theorie

Geef je kind mondcontrole met je middelvinger onder de tongbodem en je wijsvinger midden op het kussentje van de kin. Het achterhoofd rust tegen je bovenarm, hiermee kun je het hoofd als het ware sturen. Begin aan de makkelijkste kant. Hou altijd dezelfde volgorde aan. Poets alle delen 3x. Bij veel reactie langzaam bewegen en veel druk geven. Bij veel strijd, doe een heel klein stukje en stop dan. Dan heeft je kind toch een succeservaring.

Bladenset

Tandenpoetsen

Verkeer

Tips

- Voorzetsels kunnen goed aangeboden worden tijdens het autorijden.
.....
- Maak foto's van familieleden die ergens op, in, uit, voor, achter, naast staan.
.....
- Maak een kaart die gaat over verkeer, om mee te nemen in de auto.
.....
- Tips voor PBG'er: ga naar een bushalte, station, fietsenstalling, speeltuin, enz.
.....
- Maak foto's van allerlei vervoermiddelen die je tegenkomt.
.....
- Rijd vaste routes, maak foto's van opvallende dingen, maak daar een route-overzicht van.
.....
- Speel met auto's en een verkeerskleed de situaties na (doen-alsof-spel).

Woordenlijst

Auto, gaan/weggaan, rijden, stoppen, groen, rood, straat, voor, achter, naast, kijken, veel, weinig, boos, garage, maken(repareren), deur, raam, spiegel, sleutel, moeilijk, wachten, fiets, bromfiets, lamp, naar(richting), voorzichtig, kapot, stuk, scheur(band), lijm, helpen, vasthouden, lopen, bus, snel, huis, veel, weinig, zitten, in, uit, brommer, vlug, stoep, botsen, pijn, ziekenauto/ziekenwagen, agent, politie, vuil, afval, vuilnis, dichtdoen, dichtmaken, opendoen, openmaken, in, weggoaien, rommel, werken, leeg, vol, brandweerwagen, buiten, lawaai, vuur, warm, heet, koud, bang, water, wolk, uit (brand is uit), bouwen, vrachtwagen.

Theorie

Als je kind nog klein is, dan is het eenvoudiger om hem alle voorzetsels zelf te laten beleven.

Voorbeelden

- We staan achter een vrachtauto.
.....
- We staan voor het stoplicht.
.....
- Liedjes over trein, bus, helicopter, enz.
.....
- Maak een auto van een grote kartonnen doos.

Vertellen over school

Tips

- Praat over het hier en nu, het liefst met voorwerpen.
.....
- Maak een fotoboek van de dag (of vakantie, doktersbezoek) van je kind.
.....
- Laat de communicatie met de andere kinderen over school (of papa over het werk) voorbeeld zijn, zo oefen je praten over situaties buiten het concrete hier en nu.
.....
- Tijdens het avondeten krijgt iedereen een beurt om iets te vertellen.

Woordenlijst

Papier, tekening, kleuren, tekenen, maken, potlood, krijt, pen, blauw, geel, groen, rood, mooi, lelijk, af (gedaan), klaar, schaar, lijm, plakband, knippen, scheuren, vastmaken, moeilijk, goed, fout, verven, schilderen, pot, potje, water, kiezen, meer, nog meer, knoeien, vies, vuil, bah, drogen, muziek, zingen, horen, luisteren, klappen, stok, lawaai, klein, groot, blokken, bouwen, maken (herstellen), beneden, boven, bovenop, kwaad, boos, stoel, zitten, werken, computer, pop, lezen, boek, pen, schrijven, puzzel, straks, stil, delen, alles, mijn, van mij, makkelijk, snel.

16

Theorie

Als je kind niet spreekt, is er maar 1 onderdeel van communicatie dat beperkt is, nl: Vorm. Je kind kan de andere onderdelen: Inhoud en Gebruik al een heel eind onder de knie hebben.

De belangrijkste communicatieve functies die je kind misschien al heeft zijn: aandacht op zichzelf vestigen, wensen kenbaar maken, weigeren, sociale routines en opmerkingen maken in het hier en nu.

Voorbeelden

- Haal een schoolwerkje uit de tas van broer of zusje en bespreek dit.

Boodschappen doen

Tips

- Laat je kind zelf boodschappen doen met een eigen tasje met lege verpakkingen om hetzelfde product te zoeken in de winkel.
.....
- Maak samen een boodschappenlijst met plaatjes uit de folders.
.....
- Ga eens naar de bakker/ slager/groenteboer/ markt.
.....
- Laat je kind meehelpen met boodschappen in de kar doen of op de band leggen.
- Laat je kind kiezen wat hij wil eten.
.....
- Categoriseren van boodschappen bij het uitpakken.
.....
- Maak een scenariokaart van boodschappen doen: foto's vanaf vertrekken vanuit huis naar winkel, en weer thuis komen.
.....
- Laat kiezen uit twee groentes of iets dergelijks.

Woordenlijst

Wachten, appel, banaan, peer, aardbei, druif, sinaasappel, boontjes, komkommer, wortel, lekker, vies, kiezen, meer, nog meer, dank je wel, alsjeblieft, kopen, winkel, hemd, onderbroek, blouse, trui, t-shirt, broek, jurk, sok, riem, jas, rits, aan, uit, groot, klein, mooi, lelijk, zacht, spiegel, brood, cake, koek, taart, proeven, dank u wel, eten, op(alles is op), pen, schrijven, ook, veel, weinig, winkelen, niet, wel, mand, geld, portemonnee, dragen, zwaar, speelgoed, cadeau, auto, bal, knuffel, beer, pop, leuk, stom, knippen, schaar, plakband, schoen, laars, meisje, jongen, teen, voet, doos, tas, bloem, hebben, kwaad, boos, rennen, politie.

18

Theorie

VAT: Volgen - Aanpassen - Toevoegen

- Reageer altijd op de communicatie van je kind, ook al is het maar om aan te geven dat je er nu niet op kunt reageren.
- Volg de aandacht van je kind.
- Pas je aan aan zijn manier van communiceren (doe het op dezelfde wijze), herhaal de uiting van je kind en voeg informatie toe.

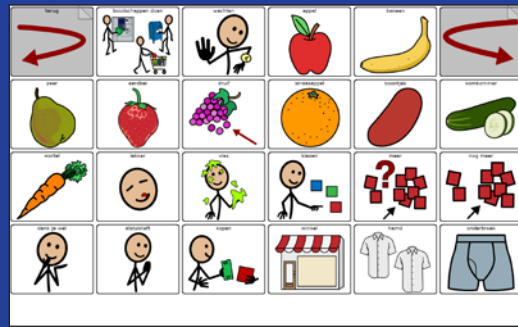
Voorbeelden

- Pak de boodschappen uit en zeg: dit moet in de koelkast, op de fruitschaal, dit is eten/ geen eten, dit is om schoon te maken, enz.
.....
- Kind: koekjes! Jij: Wil je koekjes? We nemen lekker speculaasjes.

Bladensets

Boodschappen doen 1

Boodschappen doen 2

Boodschappen doen 3

Boodschappen doen 4

School

Tips

- Vraag het dagrooster van je kind, om te kunnen praten over wat er die dag gebeurd is op school.
.....
- Luister met je kind naar geluiden in en om het huis.
.....
- Neem geluiden op en luister ze terug.
.....
- Probeer te horen waar een geluid vandaan komt.
.....
- Neem een geluiden-verhaal op van je kind dat bijvoorbeeld onder de douche gaat of muziek maakt. Luister dit terug.

Woordenlijst

Zie: *Vertellen over school* (p.16), aangevuld met: *proberen, nagel, hier, verhaal, spelen, zwaaien, zeggen, straks, verstoppen, vuur, bang, kus, lief, stout.*

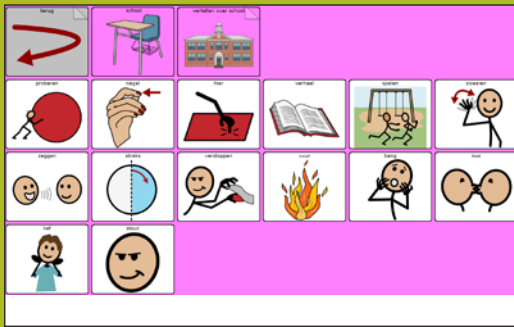
Voorbeelden

- Maak verschillende geluiden, hoog, laag, hard, zacht, lang, kort (samen luisteren en benoemen).
.....
- Samen zingen.
.....
- Rijmpjes en versjes voorlezen.
.....
- Dierengeluiden bij de juiste afbeeldingen zoeken.
.....
- Doe verschillende materialen in plastic flesjes en luister naar de geluiden en de verschillen.
.....
- Neem afbeeldingen van het verkeer mee en zoek buiten de geluiden op.

Theorie

Goed kunnen luisteren (auditieve discriminatie) is heel belangrijk voor de taalontwikkeling, articulatie-ontwikkeling en het leren lezen. Kinderen leren eerst grote verschillen herkennen: het geluid van een vrachtwagen tegenover het geluid van een lepeltje in een kopje. Daarna worden de verschillen steeds kleiner, tot het verschil tussen de /s/ en de /f/.

Bladenset

School

In huis

Tips

- Bied je kind de keuze (als dat echt kan!) uit twee mogelijkheden (bijvoorbeeld spons = in bad, washand = douchen). Benadruk de keuze met 'ja in bad' en 'nee, niet onder de douche'.

Theorie

- Ja en Nee zijn lastige begrippen die kinderen pas laat in de taalontwikkeling echt begrijpen.
- Voorlopers van Ja en Nee zijn enthousiast reageren en weigeren.
- Om je kind Ja en Nee goed aan te leren is het belangrijk dat je kind de consequenties van zijn antwoord ook echt ervaart.
- Stel alleen een ja/ nee-vraag als je kind ook echt die keuze mag maken.
- Stel geen vraag die eigenlijk een mededeling is.

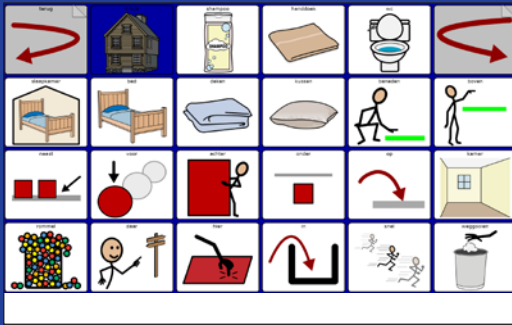
Woordenlijst

Woonkamer, stoel, tafel, kast, tv, radio, spiegel, telefoon, bloem, plant, lamp, klok, keuken, koelkast, vriezer, trap, wieg, badkamer, bad, douche, zeep, shampoo, handdoek, wc, slaapkamer, bed, deken, kussen, beneden, boven, naast, voor, achter, onder, op, kamer, rommel, daar, hier, in, erin, snel, weggoaien, weg, netjes, schoon, vies, vuil, bah, schoonmaken, stofzuiger, dweil, vegen, poetsen, emmer, water, sop, nat, droog, warm, heet, koud, stom, leuk, spetteren, spatten, wasmachine, wassen, mand, water, open, dicht, opendoen, dichtdoen, drogen, strijken, kast.

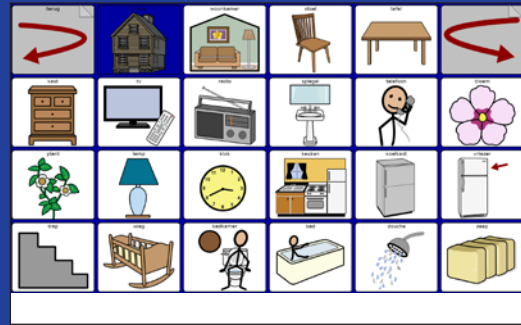
Voorbeelden

- Bij regen en de vraag wil je naar buiten (antwoord: Ja) dan gaat je kind dus naar buiten.
- Vraag je: ga je mee naar Oma? Antwoord: nee! Dan mag je kind dus thuisblijven. Zeg anders: we gaan naar Oma.

Bladensets

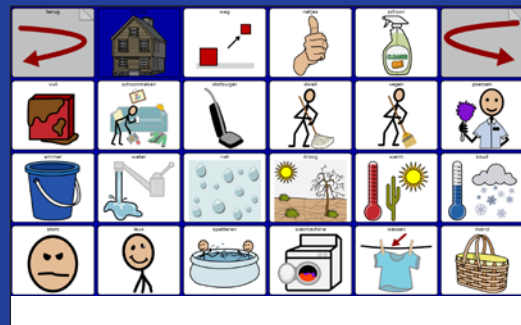
In huis 1

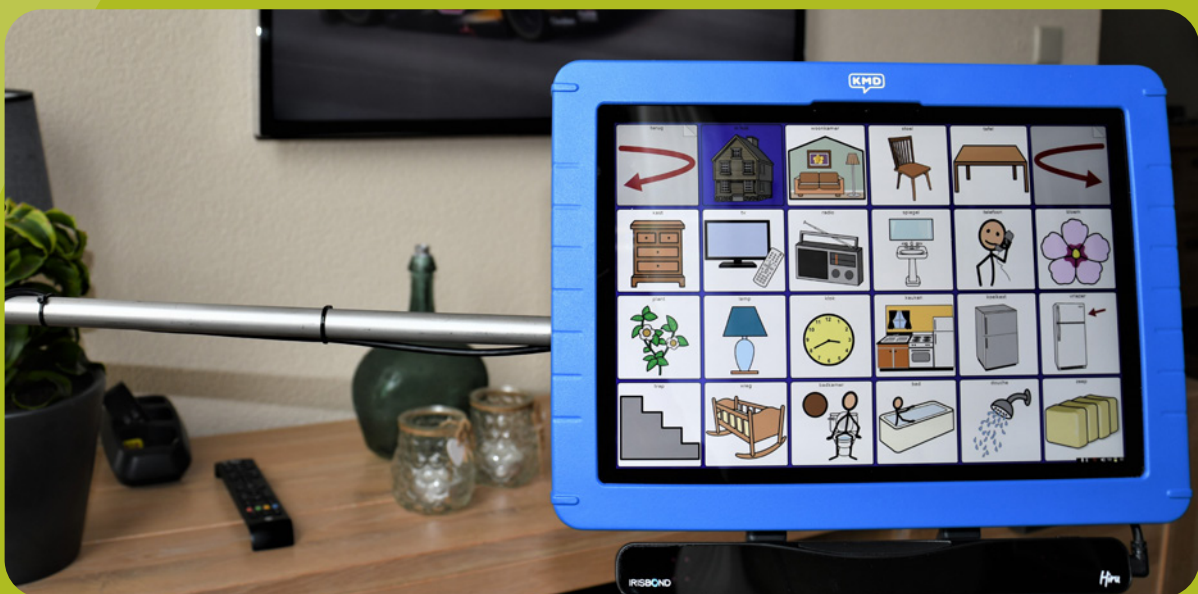
In huis 2

In huis badkamer

In huis schoonmaken

Thuis

Tips

- Maak vertelboeken van situaties die je kind meemaakt.
.....
- Bekijk met je kind de verschillende huizen die er te zien zijn (flat, rijtjeshuis, boerderij).
.....
- Laat je kind meehelpen met klussen in huis (geef hem een verfrroller met water).
.....
- Speel klussen na met speelgoedgereedschap.

Theorie

Scenariokaarten zijn voor de meeste kinderen handig om voorspelbaarheid en veiligheid te geven in situaties. Het is handig om in situaties foto's te maken die op een later tijdstip (aan tafel met het gezin) kunnen worden bekeken en waarbij kan worden verteld. Bij elk scenario moet de laatste foto zijn: naar huis met mama of papa.

Woordenlijst

Bellen, telefoon, zeggen, hallo, wachten, luisteren, goed, oké, dag, doe, verhuizen, huis, staan, rommel, doos, zwaar, binnen, buiten, breken, stuk, kapot, klaar, kamer, papier, knippen, schaar, scheuren, lijm, schilderen, verven, pot, water, knoeien, drogen, mooi, lelijk, huis, bouwen, dak, deur, raam, steen, hamer, spijker, vastmaken, groot, klein, papier, pen, schrijven, krant, huis, tuin, deur, open-doen, thuis (bij mij thuis), garage, kerk, stoep, straat.

Voorbeelden

- Je kind moet naar het ziekenhuis. Van tevoren kun je bespreken a.d.h.v. de scenariokaart wat er gaat gebeuren: in de auto, naar het ziekenhuis, wachtkamer, dokter.... onderzoek en weer naar huis!
.....
- Fotografeer een bezoek aan de dierentuin stapje voor stapje en doe dit in een vertelboekje.

Avondeten

Tips

- Houding: Je kunt je kind helpen met een rechte nek te maken door een opgevouwen handdoekje achter het hoofd te leggen.
.....
- Materiaal: kies voor speciaal bestek van hard plastic als je kind op het bestek bijt. Zo blijft het glazuur van de tanden en kiezen intact.
.....
- Gebruik een beker met een neusuitsparing als je kind moeite heeft met zijn hoofd omhoog houden.
.....
- Gebruik een doorzichtige beker zodat je kunt zien dat het drinken in de mond komt en hoeveel!
.....
- Ga tegenover elkaar zitten. Zo kun je het tempo van eten geven goed aanpassen aan je kind en zien of het slikken veilig gaat.

Woordenlijst

Keuken, afdrogen, afwassen, schoonmaken, water, warm, heet, koud, sop, zeep, beker, glas, bord, mes, lepel, vork, droog, nat, spetteren, schoon, vies, eerste, laatste, klaar, tafel, stoel, koelkast, kast, veel, weinig, honger, eten, koken, pannenkoek, boter, melk, ei, doos, suiker, een beetje, schudden, lekker, vies, meer, nog meer, soep, boontjes, vlees, wortel, kiezen, proeven, drinken, dorst, cola, limonade, kip, spaghetti, frietjes, patat, vis, appelmoes, toetje, ijs, ijsje, nemen, worst, komkommer, bijten, vol, kopen, aardbei, appel, banaan, chocola, sinaasappel, peer, nootjes, likken, ijskast, diepvries.

Theorie

- Het is voor je kind belangrijk dat het tijdens het eten zo goed mogelijk zit.
- Kies een vork of een lepel en een beker die voor je kind prettig zijn. Kies voedsel dat je kind veilig kan eten, denk aan vast voedsel dat je kunt pureren en meer vloeibaar kunt maken.
- Denk aan dranken die je wat kunt verdikken.
- Zorg voor een een op een begeleiding tijdens het eten.

Voorbeelden

- Benoem: het eten is koud of warm, voel maar (laten voelen aan de hand).
.....
- Benoem: we eten vanavond macaroni, ruik maar.
.....
- Vraag: wie mag jou vanavond eten geven?

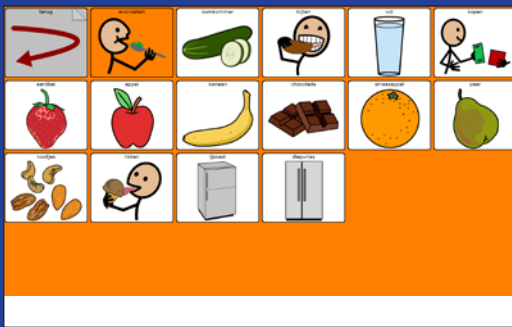
Bladensets

Avondeten algemeen

Avondeten 1

Avondeten 2

Avondeten 3

Badkamer

Tip

- Maak een verzameling van foto's of voorwerpen die horen bij de activiteiten van een dag. Maak een langwerpige kastje of een rand klittenband om de voorwerpen of foto's te laten zien aan je kind. Dat is het dagrooster.

Woordenlijst

Badkamer, douche, bad, vies, vuil, bah, koud, warm, heet, water, nat, wassen, washandje, zeep, shampoo, spetteren, netjes, schoon, handdoek, afdrogen, drogen.

Theorie

Het kan soms lastig zijn als je kind moet stoppen met een activiteit om iets anders te moeten doen. Gebruik dan een overgangssymbool. Dat kan een voorwerp of een foto zijn uit de volgende situatie. Of iets dat terugverwijst naar het dagrooster van je kind.

Voorwerpen zijn makkelijker te begrijpen dan foto's. Een voorwerp geven om een nieuwe situatie aan te kondigen kan op twee manieren:

1. direct als de nieuwe situatie begint.
2. enige tijd voordat de nieuwe situatie begint, zoals bij het dagrooster.

Je kunt je kind leren om voorwerpen te zien als verwijzer van een nieuwe situatie door de tijd tussen het geven van een voorwerp en het begin van de nieuwe situatie steeds een beetje op te rekken.

Voorbeelden

- Hang een knikkerbaan bij het dagrooster. Elke keer als een activiteit is afgelopen doet je kind een knikker in de baan. Daarmee wordt duidelijk dat de activiteit is afgelopen en dat de volgende activiteit van het rooster gaat beginnen.
.....
- Geef je kind een taalbad, benoem alles wat je ziet en doet!
.....
- Gebruik spullen uit de keuken: soeplepel, vergiet, trechter om te spelen in bad.
.....
- Doe de pop in bad of doe de afwas met het kinderserviesje in bad.
.....
- Ga bellenblazen, maak bubbels met een plastic fles of rietje.
.....
- Geef het water een kleurtje met een bruisbal.

Bladenset

In huis badkamer

Ziekenhuis

Tips

- Maak foto's van onderdelen van het ziekenhuisbezoek (in de auto, wachtkamer, dokter enz.). Bespreek aan de hand hiervan na wat er is gebeurd. Bespreek een volgend ziekenhuisbezoek voor met je kind.
.....
- Maak een scenariokaart van het bezoek aan de dokter. Je kunt afstrepen welke activiteit van het scenario al geweest is.
.....
- Neem je kind mee als je zelf naar de dokter gaat en maak foto's, bespreek dit na.

Woordenlijst

Ziek, dokter, pijn, au, warm, heet, koud, moe, bed, horen, oor, buik, hoofd, neus, zakdoek, drinken, pil, vies, lekker, beter (niet ziek), over (de pijn is over).

Voorbeelden

- Doen-alsof-spel: met een badmuts en een verfschort opereer je de beer.
.....
- Verduidelijken van persoonlijke voornaamwoorden: hij, opa, harkt de blaadjes bij elkaar.

Theorie

- Woorden zoals: ik, jij, hij, zij, (van) hem, (van)haar, zijn lastige begrippen.
- Het helpt bij het verduidelijken van deze begrippen als je een naam toevoegt.

Uitstapjes 1

Tips

- Maak een menukaart met foto's, zodat je kind zelf kan kiezen wat het wil eten.
- Maak een algemene afbeelding voor weggaan. Je kunt later vertellen waarnaartoe.

Woordenlijst

Bibliotheek: *boek, verhaal, lezen, leuk, stom, halen, kiezen, vinden, zoeken, luisteren, moeilijk, stil/ rustig, wachten.*

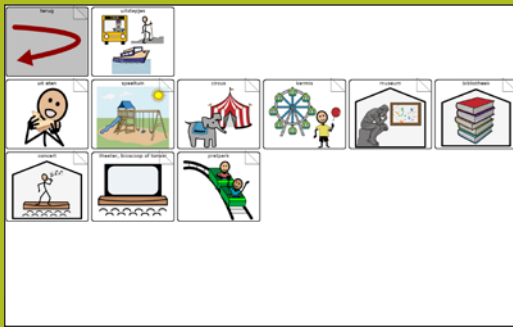
Circus: *clown, bal, gooien, trap, lachen, olifant, tijger, leeuw, vuur, bang, vangen, vastmaken, op, af, springen, staan, vallen, klappen, moeilijk.*

Concert: *feest, muziek, dansen, zingen, luisteren, horen, lawaai, mooi, lelijk, klappen.*

Kermis: *kopen, auto, botsen, in, uit, rijden, lachen, lawaai, leuk, stom, snel, vlug, ophouden, vasthouden, voorzichtig.*

Museum: *kijken, luisteren, mooi, lelijk, stom, leuk, aankomen, aanraken, stuk, kapot, voorzichtig, lachen, lawaai, stil, rustig, ophouden.*

Bladensets

Uitstapjes keuzekaart

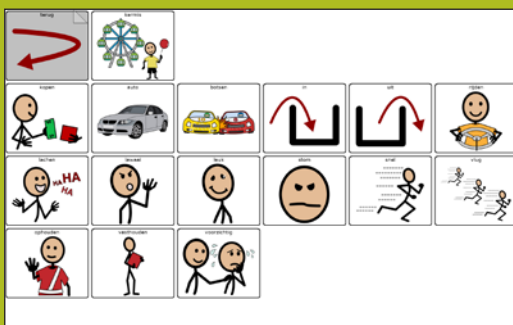
Uitstapjes bibliotheek

Uitstapjes circus

Uitstapjes concert

Uitstapjes kermis

Uitstapjes museum

Uitstapjes 2

Tip

- Als je vanwege de grote hoeveelheid prikkels niet naar het circus kunt, dan kun je misschien het circusterrein bezoeken.

Woordenlijst

Pretpark: *wachten, rijden, snel, vlug, vastmaken, vasthouden, lawaai, blij, lachen, leuk, stom, bang, ophouden, stoppen.*

Speeltuin: *speeltuin, spelen, glijbaan, glijden, klimmen, beneden, boven, schommel, schommelen, emmer, schep, scheppen, gieter, springen, snel, vlug.*

Theater - bioscoop - toneel: *verhaal, luisteren, zeggen, zingen, moeilijk, zwaaien, stil, rustig, straks, af (gedaan), klaar.*

Uit eten: *kiezen, eten, honger (hebben), drinken, dorst, cola, limonade, kip, spaghetti, patat, frietjes, vis, vlees, appelmoes, toetje, ijsje, lekker, vies, warm, heet, koud.*

Vrije tijd

Tips

- Gebruik een eierwekker o.i.d. om aan te geven dat de computertijd om is.
- Speel een miniversie van wat papa of mama doet: tuinieren, schilderen, koken, autowassen, dokter, Sint en Piet, prinses, piraat enz. Zorg voor bijbehorende mini-kleding.

Voorbeelden

- Geef melkpakken een kleur en sorteer voorwerpen van die kleur in de pakken. *Let op! Benoem de kleur en het voorwerp allebei: rood, rode auto.*
- Speel geluiden-verstoppertje.
- Maak zelf een knikkerbaan of knikkerdoos.

Woordenlijst

Computeren: *computer, aan, uit, aankomen, spelletje, zitten, achter, kijken, luisteren, boven, onder.*

Spelletje doen: *spel, spelen, kiezen, gooien, veel, weinig, wie, doen, lopen, snel, vlug, terug, laatste, moeilijk, ophouden.*

Doen-alsof-spel: *piraten, schat, boot, vlag, zee, strand, verstoppen, gat, schep, weg, lopen, zoeken, vinden, wat, pakken, nemen, dier, beest, voorzichtig, bang, soldaten, ridders, gooien, rennen, snel, vlug, verstoppen, vinden, zoeken, achter, voor, naast, boven, onder, ophouden, slecht, vlag.*

Eten in het weekend 1

Tips

- Maak categoriekaarten van eten (fruit, groente, lekkers, fastfood, drinken, toetje) zodat je kind een keuze kan maken.
- Maak verschillende placemats met afbeeldingen voor ontbijt, lunch, avondeten.

Theorie

- Eet- en drinkproblemen bij kinderen hebben verschillende oorzaken.
- Niet altijd kunnen alle oorzaken worden weggenomen, waardoor eetproblematiek blijft bestaan.
- Begrip voor deze moeilijke eters is heel belangrijk! Kinderen kunnen eetangst ontwikkelen omdat ze zich vaak ernstig verslikt hebben.
- Het is belangrijk om samen met ouders uit te zoeken wat een kind nodig heeft om voldoende voeding binnen te krijgen om te groeien.
- Het is belangrijk dat het eten een gezellig moment is voor het hele gezin.

Woordenlijst

Tafeldekken: *tafel, stoel, bord, lepel, mes, vork, beker, keuken, koelkast, kast, veel, weinig.*

Fruit snijden en proeven: *aardbei, appel, banaan, peer, sinaasappel, geel, groen, rood, proeven, mond, eten, bijten, lekker, vies.*

Pannenkoeken bakken: *honger, eten, keuken, koken, pannenkoek, boter, melk, ei, doos, suiker, een beetje, schudden, warm, heet, koud, meer(nog).*

Soep maken: *soep, water, boontjes, vlees, wortel, kiezen.*

Voorbeelden

- Benoem bij het tafeldekken voor wie je iets neerzet: een bord voor papa, dat is voor hem.
- Sorteer samen fruit en groente. Of zoek dezelfde kleuren bij elkaar.
- Laat je kind helpen met koken: zelf het eitje breken, klutsen.
- Maak samen een boodschappenlijst met foto's voor de soep en leg later foto en ingrediënt bij elkaar.

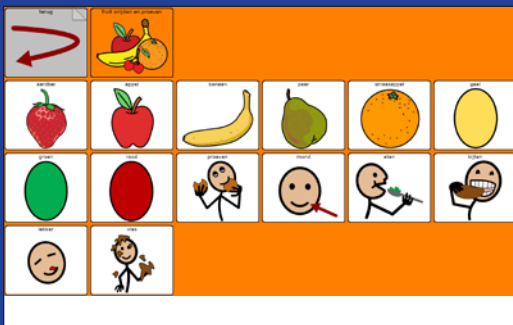
Bladensets

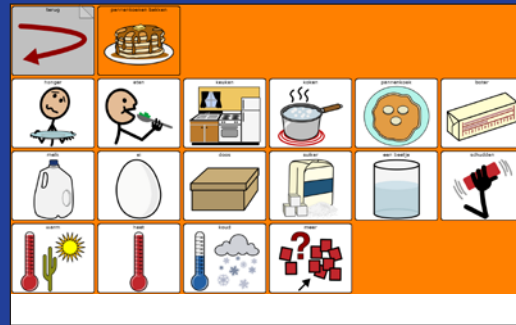
Eten in het weekend keuzekaart

Eten in het weekend tafeldekken

Eten in het weekend fruit snijden en proeven

Eten in het weekend pannenkoeken

Eten in het weekend soep maken

Eten in het weekend 2

Tips

- Saboteer de situatie. Zet geen bord neer voor je kind of papa en kijk uitnodigend. Je kind moet duidelijk maken dat hier sprake is van een misverstand!
- Maak samen bijvoorbeeld appelmoes en fotografeer ieder stapje om er een recept over te kunnen maken. Later, als je er veel hebt, kan je kind kiezen welk recept je gaat maken.
- Maak korte zinnen met foto's.

Voorbeelden

- Maak een fotozin: Oma + koffie + taart. Maak hiervan een leesboekje.
- Geef je kind een bak water en een verfschort om mee te helpen afwassen.
- Voorzie een schort van klittenband en hang daar materialen aan die je nodig hebt bij het koken. Je kind kan pakken of aanwijzen wat het wil hebben.
- Eten is gezellig! Geef je kind zelf een vorkje of een lepel. Organiseer een kliederfriet etentje (patat, mayo en ketchup allemaal op het plastic tafelkleed) of een fruitpicknick op een plastic kleed buiten.

Woordenlijst

Koffie-en theedrinken: *drinken, koffie, thee, beker, melk, suiker, woonkamer, zitten, dorst, drinken(znw), koekje, voorzichtig, blazen, boos.*

Afwassen en afdrogen: *afdrogen, afwassen, schoonmaken, sop, zeep, glas, droog, nat, spetteren, schoon, eerste, laatste, klaar.*

Lekkers: *cake, chips, chocola, friet, patat, koekje, lolly, nootjes, pudding, snoepje, taart, ijs, ijsje, kiezen, proeven, likken, delen, verdelen.*

Bbq: *nemen, vlees, kip, worst, vis, komkommer, bijten, vol.*

Ijsje halen: *kopen, ijs, ijsje, aardbei, appel, banaan, chocola, sinaasappel, peer, nootjes, ijskast, diepvries.*

Handig!

Websites

Eten en drinken:

www.bouwsteentjes.nl
www.sarkow.nl
www.sisigma.nl
www.cbrijnmond.nl
www.rompersvanjof.nl
www.nuby.nl

Communicatie

www.kmd.nl
www.gebarencentrum.nl

Leuke materialen:

www.senso-care.nl
www.able2.nl
www.barryemons.nl
www.eelkeverschuur.nl
www.toys42hands.nl

Uitjes

<https://kleinerotterdammer.org/kindvriendelijke-musea-rotterdam-kunsthanaatjes/>

<https://www.kidsproof.nl/Rotterdam/eropuit/kunst-cultuur-en-museum-musea>

<https://speelotheken.nl/>

<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4204166/deze-speeltuinen-kan-ieder-een-spelen>

Nog even dit

- Vraag naar het taalbegripsniveau van je kind.
.....
- Beheerst je kind alle woorden? Vraag dan om het volgende woordpakket.
.....
- De woordenlijsten in dit boekje lopen in elkaar over. Gebruik ook woorden uit andere situaties.

Nawoord

Een gesprekje kan interessant, leuk, informatief en begrijpelijk gemaakt worden voor alle kinderen. In plaats van zitten en kijken worden kinderen actief betrokken bij dagelijkse situaties als aankleden, verkeer, boodschappen doen en een uitje naar de dierentuin of het museum. Dit zijn allemaal dingen die hun bestaande kennis uitbreiden, hun algemene kennis vergroten en hen uitnodigen om hun fantasie te gebruiken.

De werkgroep Communicatie van de Tylytschool Rotterdam heeft, met veel plezier, samengewerkt met KMD. We hebben geprobeerd om een leuk boekje te maken met theorie over communicatieontwikkeling, tips en woordenschat voor 16 situaties die kinderen meemaken in hun dagelijks leven, zodat communicatie tussen ouders en kinderen een succes wordt!

46

KMD heeft alle 16 situaties omgezet in pictogrammenkaarten die te downloaden zijn op de website van KMD. De kaarten kunnen op spraakcomputers gebruikt worden, maar ook afgedrukt worden.

<https://www.kmd.nl/support/hebjeeven>

Onze dank gaat uit naar alle leden van de werkgroep Communicatie en de betrokken medewerkers van KMD!

Veel plezier met 'Heb je even'.

Carla van Oostendorp - Erica Duiser
Logopedisten Tylytschool Rotterdam

Er is **zoveel**
mogelijk

Er is **zoveel**
mogelijk

Heb je even? **Ik wil**
ook wat zeggen!